

**ELEMENTE DE ISAGOGIE ÎN EPISTOLA 2 PETRU
(PARTEA II): BREVILOCVENTE ABORDĂRI TEOLOGICE**
**Isagogy Elements in the Second Epistle of Saint Peter (the Second
Part): Short Theological Approaches**

Rev. Cătălin Varga
Jichișu de Jos Parish

Abstract: *My paper deals within the isagogy of the second epistle of Saint Peter, concentrated on the theological background of it: christology, soteriology and eschatology themes. Many of the wicked prophets that appeared in the heart of the community denied the perspective of the return of the Lord. That is why Saint Peter resumes this idea assuring the faithful of the imminence of the second coming of Christ, speaking in this context of the idea of „new heaven” and „new earth” in which virtuousness dwells. Christians are based on the sacrificial service of Christ and through the work of the Spirit of God. For Saint Peter, God’s righteousness is the key through which He communicates Himself to the people, making them part of His divine nature, and through faith establishing communion.*

Keywords: christology, soteriology, eschatology, Saint Peter.

Bazându-se pe o întindere de doar trei capitole, 2 Petru abordează câteva teme nou testamentare de mare importanță: o hristologie bine conturată (1, 2. 17; 2, 20; 3, 2), o soteriologie ce îmbracă noi dimensiuni prin conturarea teologiei lui *theosis* din 1, 4 iar problema eshatologică a epistolei reprezintă un aport în teologia Nouului Testament. Pe de altă parte, epistola conține și un puternic accent apologetic, Sfântul Petru angajându-se în lupta combaterii falșilor învățători despre care nu știm prea multe decât atât cât textul lasă să se înțeleagă: spre exemplu, nu există dovezi istorice care să ateste despre aceștia ca fiind gnostici sau proto-gnostici.¹ Tendințelor libertine promovate de acești „*fi ai blestemului*” (10-14) le sunt substituite închinarea în Adevăr prin împărtășirea Duhului întru slava sfinților,² cât și libertatea persoanei eliberată de sub tirania păcatului care dezbină și înstrăinează de Dumnezeu, de noi înșine și de semenii.³ Răspunsul Apostolului este foarte incisiv: din moment ce cunoașterea lui Hristos i-a condus către o pistă unde împărtășirea credinței lor este în egală măsură cu cea

¹ *ESV Study Bible. English Standard Version*, Illinois, Crossway, Wheaton, 2008, pp. 2415-2416.

² Sfântul Chiril al Alexandriei, *Închinarea și Slujirea în Dub și Adevăr*, (PSB 38), trad. și note de Dumitru Stăniloae, București, Editura IBMBOR, 1991, p. 125.

³ Adrian Lemeni, *Aspecte apologetice contemporane*, București, Editura ASAB, 2010, p. 116.

apostolică, destinatarii epistolei sunt îndemnați să-și statornicească o viață nouă, sub imperiul setului de virtuți prezentat în primul capitol (credință, pace, fapte bune, înfrânare, răbdare, evlavie, etc.), o existență castă și fără vină (3, 14).⁴ Mesajul petrin al acestei epistole poate fi rezumat astfel: destinatarii trebuie să păstreze credința apostolică (1, 12-21; 3, 1-2); să trăiască o viață de sfințenie, sporită în iubire și dreptate (1, 3-11; 3, 11-18) dar și să conștientizeze consecințele celor ce au repudiat adevărata cale (2, 1-22).⁵ Dacă în prima epistolă, Apostolul Petru este preocupat de impactul cultural asupra vieții de zi cu zi a comunității, în epistola secundă, pare să-l îngrijoreze puțin faptul că vectorii culturali ai vremii, ar putea într-un anume mod să influențeze convingerile de bază ale Bisericii.⁶

Hristologia Epistolei

Dacă în prima sa epistolă, Sfântul Petru vorbește despre suferințele lui Hristos⁷ într-un limbaj pozitiv, cum nu se regăsește în nici o altă carte noutestamentară, în cea de-a doua urmărește să accentueze latura divină a lui Hristos (1, 2) făcând distincție clară între Dumnezeu Tatăl și Dumnezeu Fiul, dar subliniind și rolul Său de mântuitor (1, 11; 2, 20; 3, 2).⁸ Distincția însă nu anulează deoființimea, Hristos „*având aceeași cinste și slavă*” cu Tatăl (1, 17),⁹ adevăr taboric experimentat de însuși

⁴ Ruth Anne Reese, „Holiness and Ecclesiology in Jude and 2 Peter”, în vol. *Holiness and Ecclesiology in the New Testament*, (Kent E. Brower, Andy Johnson, eds.), Grand Rapids, Michigan, William B. Eerdmans Publishing Company, 2007, p. 339.

⁵ Scot McKnight, „2 Peter. Introduction”, în vol. *Eerdmans Commentary on the Bible*, (James D.G. Dunn, John W. Rogerson eds.), Grand Rapids, Michigan, William B. Eerdmans Publishing Company, 2003, p. 1504.

⁶ Sharon H. Ringe, „1 and 2 Peter, Jude”, în vol. *Global Bible Commentary*, Abingdon Press, Nashville, 2004, pp. 549-550.

⁷ Prin retorica construită autorul urmărește celebrarea slavei lui Hristos, sfințeniei Sale alese, integrității Lui morale dar și dedicarea absolută voinței Tatălui. A se vedea John H. Elliott, *I Peter. A new Translation with Introduction and Commentary*, Doubleday, New York, 2000, pp. 150-151.

⁸ Simon J. Kistemaker, *Exposition of Peter and Jude*, Baker Books, Grand Rapids, Michigan, 1987, p. 226.

⁹ Cu aceste texte (2 Petru 1, 2-3. 11. 17) în care transpare mai mult decât evident cele doua naturi ale lui Hristos (divină și umană), mai cu seama v.3: τῆς θείας δυνάμεως (dumnezeiasca Lui putere); i-aș răspunde lui Bart Ehrman care afirma că dogma privind divinitatea Fiului nu a fost nicăieri precizată în Noul Testament, ci este produsul secolelor II-III, o chestiune contrafăcută. Atunci, conducătorii Bisericii și-au permis să inoculeze această teologie pe fondul derulării marilor controverse hristologice, fără a avea însă suport scripturistic; aceștia împotrindu-se atât celor ce susțineau doar latura

Apostolul nostru. Această epistolă reliefează legătura dintre termenii Χριστοῦ/ σωτηριος-din cele 8 referințe hristologice ale scrisorii, jumătate pot fi asociate acestui binom (1, 1. 11; 2, 20; 3, 18).¹⁰ Accentul pus pe cunoașterea (*epignōsis*) lui Iisus Hristos, dezvoltă anticorpii necesari în lupta contra învățăturilor mincinoase, devenind astfel o temă centrală a epistolei de față.¹¹

Sursa *princeps* a creșterii noastre spirituale este Hristos, iar cunoașterea Lui într-o exersarea harului și a păcii (1, 2) ne oferă cale liberă către Dumnezeu (1, 14; 3, 18) ca împreună cu Hristos, să fim părtași slavei Tatălui (1, 17). Iar din moment ce Dumnezeu ne-a promis prin Hristos harul părtașiei dumnezeieștii firi (1, 4), ar fi o nebunie ca dând curs învățăturilor mincinoase (2, 1-2), să pierdem șansa devenirii într-o ființă logică.¹² Nevoia acestei creșteri în Hristos (1, 8-11) este strict urmată de rodirea virtuților ca semn al curățirii trupului nostru păcătos (v. 9) făcând temeinică chemarea și alegerea noastră (v. 10) într-o promisiunea moștenirii veșnice a Împărăției Domnului și Mântuitorului nostru Iisus Hristos (v. 11).¹³

Pe fondul întârzierii Parusiei și-a obiecțiilor adversarilor privind tradiția revenirii lui Hristos (3, 4), Petru dezvoltă o interpretare hristologică a ultimelor evenimente ale istoriei (prin descoperire directă-1, 14) apărând adevărul autentic al promisiunii Parusiei (dar și al inaugurării Împărăției lui Dumnezeu) și asigurându-și totodată opozanții, despre revenirea lui Hristos însoțit de-o ceată de îngeri-din pricina Căruia cerurile vor pieri iar pământul va arde mistuindu-se (3, 5-13).¹⁴ Această revenire într-o slavă a Fiului lui Dumnezeu (3, 12) este legată în concepția teologică a Sfântului Petru de transfigurarea lumii prin foc, întreaga creație fiind recapitulată (regenerată) în Hristos.

umană cât și celor ce susțineau doar latura divină a lui Hristos. Din această practică născându-se mai târziu, dogma ortodoxă unanim acceptată a celor două firi, semnează Ehrman. Vezi mai în detaliu Bart D.Ehrman, *The Orthodox Corruption of Scripture. The Effect of Early Christological Controversies on the Text of the New Testament*, Oxford, Oxford University Press, 1993, pp. 13-14.

¹⁰ Daniel G. Reid, *Dicționarul Noului Testament*, Oradea, Editura Casa Cărții, 2008, p. 266.

¹¹ Raymond E. Brown, *An Introduction to the New Testament*, New York, Doubleday, 1997, pp. 762-763.

¹² PHEME PERKINS, *First and Second Peter, James and Jude*, Louisville, John Knox Press, 1995, p. 163.

¹³ James M. Gray, *The Concise Bible Commentary. A Clear and Understandable Overview of the Old and New Testaments Complete in One Volume*, The Ages Digital Library Commentary, 1999, pp. 950-951.

¹⁴ Anton Vögtle, *Der Judasbrief/ Der 2 Petrusbrief*, Zürich, Benziger Verlag und Neukirchener Verlag, 1994, pp. 117-118.

Soteriologia Epistolei

În ceea ce privește soteriologia epistolei 2 *Petru*, se cuvine mai întâi a realiza câteva precizări terminologice. Între Apostolii Petru și Pavel există câteva uşoare deosebiri, mai mult de ordin stilistic, în ceea ce privește teologia mântuirii în Hristos, însă în gândirea lor, aceștia nu se contrazic ci ajung la un fericit consens, completându-se reciproc (3, 15-16). Spre exemplu, dacă pentru Sfântul Pavel εὐαγγέλιον este promisiunea mântuirii (Romani 10, 16), pentru Petru aceeași realitate anastasică este zugrăvită în tabloul „*ceruri noi și pământ nou*” (3, 13). În fragmentul de la Romani 3, 21-26 Apostolul Pavel folosește termenul δίκαιος (dreptate) pentru a sublinia efectele soteriologice aduse de Jertfa de pe Cruce-o *dreptate* înțeleasă în ideea restaurării și reîntregirii omului în Hristos,¹⁵ și nu ca o satisfacție adusă Tatălui, cum pretind teologii protestanți, în timp ce pentru Petru dikaios poate fi alăturat și marilor eroi ai credinței veterotestamentare, cum spre pildă este cazul „*dreptului Lot*” (2, 7), etc.¹⁶

În prima sa epistolă, Petru pune accentul pe învierea lui Hristos din morți, arătând prin faptul acesta unica noastră șansă de-a învia spre o nouă viață (1 Petru 1, 3); chiar dacă aici Apostolul nu folosește un limbaj sacrificial (cum obișnuiește să-l folosească autorul Epistolei către Evrei), textul lasă să se înțeleagă dependența mântuirii noastre de Sângele lui Hristos Cel care ne curățește de orice păcat (1 Petru 3, 18).¹⁷ Aici în cea de-a doua, autorul utilizează termenul σωτήρ respectiv σωτηρία vădând ca obiect tot persoana lui Hristos și lucrarea Lui salvatoare, care-a adus în lume harul curățirii de păcate (2 Petru 1, 9) întru imitarea Căruia vom dobândi și noi mântuirea (2 Petru 3, 15).

Însă învățătura hristologic-soteriologică de bază a epistolei se referă clar la „*îndumnezeirea firii umane*” (1, 4) a celor chemați prin slava și puterea lui Hristos (1, 3), *theosis* devenind țelul ultim al făpturii umane.¹⁸ Expresia γένηθε θείας κοινωνοὶ φύσεως (să puteți deveni¹⁹ părtași

¹⁵ Panayotis Nellas, *Hristos Dreptatea lui Dumnezeu și îndreptarea noastră*, Sibiu, Editura Deisis, 2012, pp. 17-21.

¹⁶ Charles Bigg, *A Critical and Exegetical Commentary on the Epistles of St. Peter and St. Jude*, Edinburgh, T&T. Clark Limited, 1901, pp. 233-234.

¹⁷ Peter H. Davids, *The First Epistle of Peter*, Grand Rapids, Michigan, William B. Eerdmans Publishing Company, 1990, pp. 19-20.

¹⁸ Georgios Mantzaridis, *The Deification of Man*, Crestwood, St. Vladimir's Seminary Press, 1984, p. 12.

¹⁹ Verbul γένηθε / γίνομαι („a deveni”, „a veni la existență”, „a recrea”) este la modul subjunctiv aorist, diateza medie, persoana a II-a, plural. Aoristul în general, vizează acțiunea în întregul ei, fără a determina când începe și unde se sfârșește ea. Subjunctivul

dumnezeieștii firii) nu presupune o transfigurare subită, ci mai degrabă o progresie substanțială în periplul asemănării noastre cu Dumnezeu: „*din slavă în slavă*” (2 Corinteni 3, 18),²⁰ prin practicarea ascezei, a virtuților și a dezbrăcării de omul cel vechi (Coloseni 3, 9) – până la măsura contopirii cu divinul (Galateni 2, 20). Această teologie a îndumnezeirii prin har, prin participare la energiile divine necreate, va deveni dogma de bază a Ortodoxiei, concept dezvoltat cu timpul în teologia patristică prin intervențiile lui Ignatie Teoforul,²¹ Atanasie cel Mare,²² Clement Romanul,²³ Irineu de Lyon,²⁴ Ambrozie al Milanului,²⁵ Grigorie de

este unul din cele trei moduri virtuale ale limbii grecești, iar spre deosebire de optativ care traduce acțiunea oferindu-i siguranța realizării ei, subjunctivul comunică o acțiune posibilă, contemplată teoretic ca realizabilă. Subjunctivul aorist, nepurtând informație temporală, se traduce întocmai ca subjunctivul prezent, diferența fiind legată doar de aspect; de aceea traducerea corectă este: *să poți deveni*. A se vedea Daniel B. Wallace, *Greek Grammar beyond the basics. An Exegetical Syntax of the New Testament*, Grand Rapids, Michigan, Zondervan Publishing House, 1996, pp. 461-462; Robert E. Van Voorst, *Building your New Testament Greek Vocabulary*, Atlanta, Society of Biblical Literature, 2001, p. 86; Buist M. Fanning, *Verbal Aspect in New Testament Greek*, Oxford, Clarendon Press, 1990, pp. 393-396; Ernest de Witt Burton, *Syntax of the Moods and Tenses in New Testament Greek*, Edinburgh, T.&T. Clark, 1898, pp. 17-31. Erich Happ, Friedrich Maier, Alfred Zeller, *Grammatik. Lautlehre, Formenlehre, Satzlehre*, München, Bayerischer Schulbuch Verlag, 1981, p. 47.

²⁰ Paul B. Duff, „Transformed from Glory to Glory: Paul’s Appeal to the Experience of His Readers in 2 Corinthians 3: 18”, în *Journal of Biblical Literature*, vol. CXXVII, no. 4, winter 2008, pp. 771-772.

²¹ Ignatie Teoforul, „Epistola către Filadelfieni”, în vol. *Scrierile Părinților Apostolici*, (PSB 1), București, Editura IBMBOR, 1979, p. 179: „*Să iubim și pe profeți, că și ei au vestit Evanghelia, au nădăjduit în Iisus Hristos și L-au așteptat; și crezând în El s-au mântuit, fiind în unire cu Iisus Hristos...*”.

²² Atanasie cel Mare, „Tratat despre întruparea Cuvântului și despre arătarea Lui nouă prin trup”, vol. *Scrieri, Partea I*, (PSB 15), București, Editura IBMBOR, 1987, p. 98: „*Din pricina aceasta Cuvântul netrupesc, nestricăcios și nematerialnic al lui Dumnezeu vine în latura noastră, nefiind departe nici înainte. Căci nici o parte a zidirii nu a rămas goală de El. El le umple pe toate pretutindeni, fiind în același timp împreună cu Tatăl Său*”.

²³ KLHMHS O RWMHS, EPITOMH KLHMENTIWN, TOMOS PRWTOS, AQHNAI, EKDOSIS THS APOSTOLIKHS DIAKONIAS THS EKKLHSIAS THS ELLADOS, 1955, p. 280.

²⁴ Irenaeus of Lyon, *Against Heresies*, The Gnostic Society Library, vol. IV, chp. XX, p. 41: „*Inasmuch, then, as the Spirit of God pointed out by the prophets things to come, forming and adapting us beforehand for the purpose of our being made subject to God*”.

²⁵ Ambroise de Milan, *Traité sur L’Évangile de S. Luc*, II, livres VII-X, (Sources Chrétiennes 52), Paris, Les Éditions du Cerf, 1958, p. 188: „*Il avait à son gré le pouvoir de façonner par la nature, de reformer par la grâce: car même si nous tombons par nos propres vices, sa miséricorde nous fait cependant reprendre âme et souffle, selon l’oracle de Jérémie (XVIII, 2), et nous reforme*”.

Nyssa,²⁶ Ioan Gură de Aur,²⁷ Grigorie Teologul,²⁸ Marcu Ascetul,²⁹ Teofil al Antiohiei,³⁰ Ioan Damaschinul,³¹ Simeon Noul Teolog³² sau Nicolae Cabasila.³³ Această temă a *theosis*-ului apare deslușită doar aici în 1, 4-celelalte cărți ale Noului Testament făcând doar câteva trimiteri timide, așadar se subliniază din plin soteriologia Ortodoxă care înțelege mântuirea ca pe un act sinergic.³⁴

²⁶ Grigorie de Nyssa, „Despre Fericiri”, în vol. *Scrieri, Partea I*, (PSB 29), București, Editura IBMBOR, 1982, pp. 384-385: „Deci fiindcă e un îndoit înțeles în săgăduința vederii lui Dumnezeu: unul, al cunoașterii firii celei mai presus de toate, altul, al unirii cu El prin curăția vieții, cel dintâi fel de cunoaștere e socotit de glasul sfinților că e cu neputință, iar al doilea se săgăduiește firii omenești prin învățătura de față a Domnului”.

²⁷ Jean Chrysostome, „Homélie sur la Manière de Vivre selon Dieu”, în vol. *Ouvres Complètes de S. Jean Chrysostome*, (J. Bareille, édit.), tome troisième, Paris, Librairie de Louis Vivès, 1867, p. 30: „... tandis que pour l'âme ils savent qu'elle est honorée de l'imortalité, qu'elle a été créée à l'image de Dieu, et qu'elle est chargée du gouvernail de ce corps auquel elle est unie”.

²⁸ Diafo, rwn Bi, wn makarijmoi, PG 37, (J. P. Migne), I.2.17, p. 782A: „Olbiog, olj pa, ntwm ktea, mwn vwnh, jato Crijto. n kai. kte, ar oi=on e; cei jtauro, n, o]n u]yi fe, rei”. În traducere liberă: „Binecuvântat este acela care îl poartă în sine în totalitate pe Hristos ca fiind singura lui posesie, crucea pe care-o ridică-n înălțimi”. A se vedea și Christos Simelidis, *Selected Poems of Gregory of Nazianzus*, Vandenhoeck & Ruprecht, Göttingen, 2009, pp. 117-149; Cătălin Varga, „Sfântul Grigorie Teologul-un Poet la curțile Cuvântului. Fragmente dintr-o poezie a Spiritualității Ortodoxe”, în *Tabor*, nr. 8, august 2013, pp. 47-49.

²⁹ Marcu Ascetul, „Epistola către Nicolae Monahul”, în vol. *Filocalia 1*, București, Editura Humanitas, 2004, p. 297: „El a luat toate pedepsele trimise asupra omului pentru păcatul neascultării de către botârârea dumnezeiască: moartea, osteneala, foamea, setea, și cele asemenea acestora, făcându-Se ceea ce suntem noi, ca noi să ne facem ceea ce este El...”.

³⁰ Norman Russell, *The Doctrine of Deification in the Greek Patristic Tradition*, Oxford, Oxford University Press, 2006, p. 104: „Man had the opportunity to become a god through the divine gift of immortality, bestowed as a reward for obedience, not through the separation of the soul from the body and its ascent to the divine realm”.

³¹ Ioan Damaschinul, „Cuvânt la Schimbarea la Față/Chip a Domnului și Mântuitorului nostru Iisus Hristos”, în vol. *Despre Lumina taborică, rugăciunea lui Iisus și curăția inimii*, (Ioan I. Ică jr., edit.), Deisis, Sibiu, 2013, p. 66: „Și cele ale omului devin ale lui Dumnezeu, iar cele ale lui Dumnezeu devin ale omului prin modul comunicării și întreprinderii reciproce fără contopire și a unei uniri extreme potrivit ipostasei, căci Unul e Cel care este în chip veșnic aceea [Dumnezeu] și devine mai apoi acesta [om]”.

³² Simeon Noul Teolog, *Imne, Epistole și Capitoale*, vol. III, Sibiu, Editura Deisis, 2001, p. 58: „Căci unindu-se acest cort murdar și stricăcios [al trupului meu] cu preacuratul Tău trup și amestecându-se sângele meu cu Sângele Tău, m-am unit – știu – cu Dumnezeirea Ta și m-am făcut trupul Tău atotcurat, mădular strălucitor, mădular sfânt cu adevărat, mădular scânteiilor, transparent și luminos”.

³³ *De vita in Christo VI*, PG 150, (J.P. Migne), pp. 680A-684B: „De la început firea a fost împinsă spre nemurire, dar a atins-o abia în trupul Mântuitorului pe care înviindu-l Acesta din morți spre viața veșnică, a devenit conducător spre nemurire pentru neamul omenesc”. (trad. Ioan I. Ică jr.)

³⁴ Interesantă în acest sens este traducerea lui Ghica (1857) care propune următoarea variantă textuală: „Prin care cele scumpe și mari săgăduințe s-au dăruit nouă, ca prin acestea să vă

Eshatologia Epistolei

Etimonul „eshatologie” provine din limba greacă, unde escatos/escaton poate fi tradus prin: ultimul, sfârșitul, marginea, capătul, etc. Eshatologia este o ramură importantă a Teologiei Dogmatice și Biblice, dezvoltată cu timpul în Biserică pe baza datelor Revelației, și fundamentată pe Sfânta Scriptură și Sfânta Tradiție, și care privește învățătura despre lumea și viața viitoare, vremurile de pe urmă, învierea morților și judecata de apoi.³⁵ Privind cadrele eshatologice noutestamentare putem identifica o așa numită „prezență a viitorului”, ceea ce înseamnă că Împărăția eshatologică a lui Dumnezeu³⁶ poate fi pregustată încă de aici de pe pământ (experimentându-se în avans), însă totuși, așteptându-și consumarea ei finală ce se va desfășura în eshaton.³⁷ Elementele specifice eshatologiei epistolelor sobornicești, de altfel unice în cuprinsul Noului Testament, prezintă specificul și lucrarea profeților mincinoși, semnele prevestitoare Parusiei: slăbirea credinței, viața imorală și apariția lui Antihrist, modul în care revenirea lui Hristos va avea loc, scopul judecării lumii cât și răsplatirea fiecăruia după faptele sale. Textele epistolelor sobornicești, cunoscute și interpretate corect, îndeamnă pe fiecare credincios să se racordeze principiilor divine, ducând o viață de sfințenie și de cumpătare – căci numai unora ca acestora le este promisă slava cerului și a pământului cel nou în care va locui neprihănirea.³⁸

faceți părtași Dumnezieiștii Firi, fugind de cea din lume întru poșta stricăciunii”. A se vedea Alexandru Dimitrie Ghica, *Noul Testament al Domnului și Mântuitorului nostru Iisus Hristos*, București, Tipografia Națională a lui Iosif Romanos, 1857, p. 491. Verbul la diateza reflexivă „să vă faceți”, cred eu, nu infirmă spectrul semantic al lui γένεσις (în limba greacă apare la diateza medie), ci doar îl nuanțează destul de reușit, completând tabloul patristic al actului sinergic, în încercarea transformării noastre cu ajutorul harului divin. Tot la diateza reflexivă apare verbul și în edițiile (București 1914; București 1939; Biblia Sinodală 1982; Biblia Sinodală 2005).

³⁵ Dionisie Stamatiou, „Eshatologia în Epistolele Sobornicești”, în *Mitropolia Olteniei*, vol. LV, nr. 1-4, 2003, p. 22.

³⁶ Teologul Jeremias, vede în propovăduirea Împărăției lui Dumnezeu o temă centrală a predicății hristice, având la bază frecvența utilizării lui *basileia*. Vezi Joachim Jeremias, *New Testament Theology: The Proclamation of Jesus*, vol. I, London, SCM Press, 1971, p. 96; Rudolf Bultmann, *Theologia del Nuevo Testamento*, vol. 32, Salamanca, Ediciones Sigueme, 1981, pp. 41-49.

³⁷ Yordan Kaley Zhekov, Corneliu Constantineanu, „The Presence of the Future: The Eschatological Framework of the New Testament”, în *Plerōma*, vol. XII, nr. 2, decembrie 2010, p. 16.

³⁸ Valeriu Drăgușin, „Eshatologia în Epistolele sobornicești”, în *Ortodoxia*, anul XL, nr. 2, 1988, p. 123.

Eshatologia epistolei noastre este tratată de autor pe un profil apologetic-polemic, ereticii susțineau că revenirea Domnului nu se va mai produce (3, 4) relativizând kerigma apostolică și contestând Parusia, deoarece numai în felul acesta, tendințele lor imorale puteau prinde rădăcini și-n sufletele celorlalți. În fața iminentului pericol, Sfântul Petru devine intransigent: atât cititorii săi cât și opozanții, ambele grupări vor experia Parusia fără nici o îndoială (1, 19; 2, 12; 3, 14) iar judecata finală va veni indiscutabil peste împotrivorii săi (2, 1).³⁹ Nucleul răspunsului petrin este de natură instructivă: pentru a menține credința trează, sfințenia și epectaza duhovnicească (1, 5-8), trebuie căutat răspunsul în faptele mântuitoare ale lui Iisus și ale profeților Vechiului Testament, interpretându-le prin harul Sfântului Duh (1, 21), dar și în teologia creației care vorbește despre cerul și pământul acesta, ca fiind păstrat pentru focul curățitor din ziua judecării (3, 5-7).⁴⁰ Totuși, pentru a îndepărta orice dubiu cu privire la evenimentul Parusiei, Sfântul Petru explică de ce acest mareș eveniment întârzie să apară: răbdarea îndelungă și dragostea neprefăcută a lui Dumnezeu vrea ca toți să se pocăiască și să se întoarcă de pe căile fărâdelegii. Petru încearcă să domolească febrila așteptare a Parusiei, completând indirect tabloul eshatologic paulin din epistolele către Tesaloniceni, arătând că deși revenirea glorioasă a Domnului întârzie să apară, totuși ea poate fi grăbită prin practicarea virtuților și a unei vieți de sfințenie ireproșabilă.⁴¹

Teologia Sfântului Petru, alături de a tuturor celorlalți apostoli, este una eminentă centrată pe învățătura și persoana lui Hristos, tocmai de aceea autorii Noului Testament nu pot fi înțeleși decât numai printr-o lentilă hristică, fiind în permanentă dependență de El. Tocmai de aceea, Apostolul Petru nu trebuie văzut în această epistolă a noastră ca jucând un rol independent-întreagă teologia sa afirmată aici nu face decât să reitereze o anamneză hristică, singura diferență fiind că atunci când Iisus vorbea mulțimilor, o făcea ca Fiul al lui Dumnezeu (Luca 9, 35) și ca Mesia (Matei 16, 16), uimind de fiecare dată audiența (Marcu 1, 22).⁴²

Mulți dintre profeții mincinoși apăruiți în sânul comunității negau perspectiva venirii Domnului, tocmai de aceea Sfântul Petru oferă o sumară teologie eshatologică asigurându-i pe credincioși de

³⁹ Richard J. Bauckham, *Jude, 2Peter*, Waco, Texas, Word Books Publisher, 1983, p. 151.

⁴⁰ Josep-Oriol Tuñí, Xavier Alegre, *Escritos joánicos y Cartas Católicas*, Navarra, Editorial Verbo Divino, Estella, 1995, pp. 365-366.

⁴¹ Ioan Mircea, „Epistola a doua a Sfântului Apostol Petru”, în *Glasul Bisericii*, an XXXIV, nr. 9-10, 1975, pp. 960-961.

⁴² Martin Hengel, *Saint Peter. The Underestimated Apostle*, Grand Rapids, Michigan, William B. Eerdmans Publishing Company, 2010, pp. 81-82.

iminența celei de a doua veniri a lui Hristos, vorbind în acest context despre ideea de „*ceruri noi*” și „*pământ nou*” în care viețuiește (locuiește) dreptatea. Pământul (γῆν) ca locuință a Bisericii luptătoare, ca regiune sau ca teren natal (Fapte 7:3), ca suprafață terestră (Matei 10: 29), conform învățăturii Sfântului Petru, va arde sub impulsul focului curățitor, care nu este altceva decât lucrarea Duhului, a Mângâietorului Care va vindeca rănila păcatului prin botezul focului curățitor (Evrei 12: 29), după ziua eshatologică a operației cosmice, după ce Hristos va judeca lumea. Cerurile și pământul de acum sunt încă sub blestemul păcatului datorită greșelii lui Adam, de aceea epistola de față anunță un nou început, „*ceruri noi și un pământ nou*” nesticăcioase, dincolo de orice proiecție imaginativ umană, unde Dumnezeu Însuși va viețui (κατοικεῖ) cu sfinții Săi într-o neprihănire. Acesta este sensul prim pe care Sfântul Petru îl conferă lui οὐρανὸς- acela de restaurare, de recreare în Hristos, așteptând (προσδοκῶ) un sfârșit și o înnoire radicală, dincolo de toate celelalte dimensiuni mai mult sau mai puțin speculative pe care le îmbracă verbul grecesc.

În teologia hristologică petrină, creștinii sunt îndreptați în baza slujirii ispășitoare a lui Hristos, iar printr-o simplă analogie observăm că Sfântul Pavel completează viziunea, folosindu-se de termenul acesta în contextul Legământului dintre Dumnezeu și poporul Său, și nu în cel al unor proceduri legale (Romani 3: 24; 4: 25). Pentru Sfântul Petru, dreptatea și harul (2 Petru 1, 5-8) lui Dumnezeu este mijlocul prin care El se comunică oamenilor, făcându-i pe aceștia părtași firii Sale divine (2 Petru 1, 4), iar prin credință, statornicind comuniunea cu aceștia, redimensionând astfel o nouă umanitate.